

YURAK STENTINI QO‘LLASHNING AFZALLIKLARI VA XAVFLARI

Abduxokimov Muhammadziyo
Qo‘qon universiteti Andijon filiali
1-kurs davolash ishi talabasi

ANNOTATION

Yurak stentini qo‘llash, ateroskleroz yoki boshqa yurak kasalliklaridan kelib chiqqan tomir torayishlarini davolashda samarali usul hisoblanadi. Stentlash amaliyoti orqali, tomirlarni kengaytirish va qon oqimini tiklash mumkin, bu esa yurakning normal ishlashini ta'minlaydi. Ushbu maqolada, yurak stentini qo‘llashning afzalliklari va xavflari haqida batafsil ma'lumot beriladi. Stent qo'yishning afzalliklari, jumladan, hayot sifatini yaxshilash, yurak infarkti xavfini kamaytirish va bemorlarning tezroq reabilitatsiyasini ta'minlashni o'z ichiga oladi. Biroq, ushbu amaliyotning xavf-xatarlarini, masalan, infeksiya, tromboz yoki stentning ishlamashi kabi muammolarni hisobga olish zarur. Maqola, stentlashning qanday samarali bo'lishi va uning risklarini qanday kamaytirish mumkinligi haqida ham muhokama qiladi.

Kalit so'zlar: yurak stenti, ateroskleroz, angioplastika, stentlash amaliyoti, tomir torayishi, qon oqimi, reabilitatsiya, infeksiya, tromboz, yurak infarkti, asoratlar.

ADVANTAGES AND RISKS OF CARDIAC STENT USE

ANNOTATION

Cardiac stenting is an effective method in the treatment of vascular narrowing caused by atherosclerosis or other heart diseases. Through the procedure of stenting, it is possible to widen the vessels and restore the blood flow, which ensures the normal functioning of the heart. This article details the benefits and risks of using a cardiac stent. The benefits of stent placement include improved quality of life, reduced risk of heart attacks, and faster recovery for patients. However, the risks of this procedure must be considered, such as problems such as infection, thrombosis, or stent failure. The article also discusses how stenting works and how to reduce its risks.

Key words: heart stent, atherosclerosis, angioplasty, stenting procedure, vessel narrowing, blood flow, rehabilitation, infection, thrombosis, heart attack, complications.

KIRISH

Yurak kasalliklari butun dunyo bo'ylab sog'liqni saqlash tizimiga jiddiy ta'sir ko'rsatadigan asosiy muammolardan biridir. Ushbu kasalliklarning ko'pchiligi,

arteriyalarda yog' va xolesterin to'planishi natijasida yuzaga keladigan ateroskleroz tufayli paydo bo'ladi, bu esa qon oqimini cheklaydi va yurakni zarur oksigen bilan ta'minlay olmaydi. Yurak stentini qo'llash — bu buyrak yoki yurak qon tomirlaridagi torayishlarni bartaraf etishda qo'llaniladigan samarali jarrohlik usulidir. Stentlash jarayoni orqali tomirlar kengaytiriladi va qon oqimi tiklanadi, natijada yurakning normal faoliyati ta'minlanadi.

Stent qo'llashning afzalliklari juda ko'p bo'lsa-da, u ham o'ziga xos xavf-xatarlarni keltirib chiqarishi mumkin. Ushbu maqolada, yurak stentini qo'llashning afzalliklari va xavflari batafsil yoritiladi. Bemorlar uchun bu amaliyotning qanday foydalari bo'lishi mumkinligi va qanday xavf-xatarlarni oldini olish mumkinligi haqida muhokama qilinadi. Shuningdek, stentlashning tibbiy sohada rivojlanishi va undan foydalanishning eng samarali usullari ham ko'rib chiqiladi.[1]

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Yurak stentini qo'llash, asosan, koronar arteriyalarni kengaytirish va qon oqimini tiklash maqsadida amalga oshiriladi. Bu jarayon, yurakning normal faoliyatini ta'minlash, yurak xurujlari va boshqa yurak kasalliklarini oldini olish uchun samarali usul hisoblanadi. Stentlashning afzalliklari ko'plab bemorlar uchun hayotni saqlab qolish yoki sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi, biroq bu jarayon ham o'zining xavf-xatarlarini o'z ichiga oladi.

Afzalliklari:[2]

1. **Yurak xurujlarini oldini olish:** Koronar arteriyalardagi torayishlar yoki to'siqlar yurak xurujiga olib kelishi mumkin. Stentlash operatsiyasi bu to'siqlarni bartaraf etadi, qon oqimini tiklaydi va yurakni zarur kislorod bilan ta'minlaydi. Bu, ayniqsa, yuqori xavf guruhiga kiruvchi bemorlar uchun juda muhimdir.
2. **Hayot sifatini yaxshilash:** Yurak stenti o'rnatilgandan so'ng bemorlar tezda odatdagi faoliyatlarini davom ettira olishadi. Ular jismoniy faollikni oshirishlari va stressni kamaytirishlari mumkin, bu esa umumiy hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.
3. **Minimal invazivlik:** Stentlash, an'anaviy yurak jarrohlik amaliyotlariga nisbatan kamroq invazivdir, chunki u ko'pincha kateter yordamida amalga oshiriladi va katta kesmalarni talab qilmaydi. Buning natijasida tiklanish vaqti ham qisqaradi, bemorlar tezroq sog'ayib ketishadi.
4. **Tez reabilitatsiya:** Stent o'rnatilgan bemorlar odatda tezda reabilitatsiyaga o'tib, kasalxonada uzoq vaqt qolmasdan uyga qaytishlari mumkin. Bu ularning ruhiy holatiga ham ijobiy ta'sir qiladi, chunki ular tezroq normal hayot tarziga qaytadilar.

Xavflari:[3]

1. **Tromboz xavfi:** Stentning o'rnatilishidan so'ng, arteriyada qonning to'planishi (tromboz) xavfi paydo bo'lishi mumkin. Bu, ayniqsa, stentni qo'llagan bemorlarda yillar davomida qon ivishining oldini olish uchun dorilarni muntazam qabul qilishni talab qiladi. Trombozning rivojlanishi yurak xurujlari yoki boshqa jiddiy asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin.

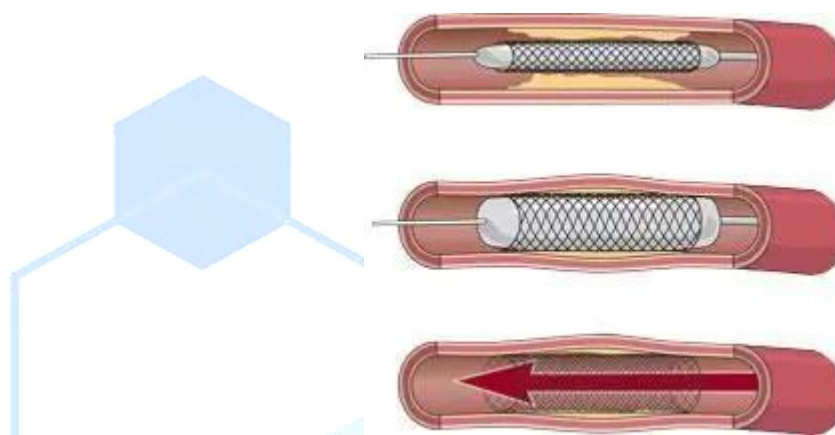
2. **Stentning o'zgarimasligi:** Ba'zan stentning o'rnatilgan joyi o'zgarishi yoki noto'g'ri ishlashi mumkin. Bu, masalan, stentning "buzilishi" yoki arteriyada yangi to'siqlarning paydo bo'lishi bilan bog'liq. Bu holat qo'shimcha davolanishni talab qilishi mumkin.

3. **Infeksiya xavfi:** Har qanday jarrohlik amaliyoti kabi, stentlash ham infeksiya xavfini keltirib chiqaradi. Stentni o'rnatish jarayonida yoki keyinchalik infeksiya yuzaga kelishi mumkin, bu esa bemorning sog'lig'iga zarar yetkazadi.

4. **Arteriya devorining shikastlanishi:** Stent o'rnatish jarayonida, ba'zida arteriya devorida shikastlanish yuz berishi mumkin, bu esa qon ketishiga olib kelishi mumkin. Bunday holat jarrohni diqqat bilan monitoring qilishni talab qiladi.

5. **Boshqa asoratlar:** Stentlashdan keyin, ba'zida bemorlar asoratlar bilan duch kelishlari mumkin, masalan, allergik reaksiyalar, tomirning boshqa qismlarida muammolar, yoki stentning noto'g'ri joylashishi. Bu holatlarda, bemorlar qo'shimcha davolanishni yoki hatto qayta amaliyot o'tkazishni talab qilishi mumkin.

Operatsiya boshida katta arteriya teshiladi va bu teshik qo'l yoki oyoq orqali amalga oshiriladi. Ponksiyon joyini tanlash jarroh va bemorning shaxsiy holatiga qarab belgilanadi, ammo ko'pincha yurakning koronar tomirlariga kirish oyoq orqali o'tkaziladi. Kasik sohasidagi ponksiyon odatda oson va ishonchli hisoblanadi. So'ngra, arteriyaga introduder (kichik plastik naycha) kiritiladi, bu esa boshqa asboblarni kiritilishi uchun o'ziga xos eshik vazifasini bajaradi. Kateter introduderdan o'tkazilib, shikastlangan arteriyaga yetib boradi va u yerda o'rnatiladi. Stent esa kateter orqali yuboriladi va puflangan balonga joylashtiriladi. Stentni to'g'ri joylashtirish va xatoliklardan saqlanish uchun zamonaviy rentgen apparati yordamida asboblarning aniq joylashuvi nazorat qilinadi. Tekshiruvdan so'ng, balon puflanadi, bu esa stentni to'g'ri pozitsiyaga keltiradi va blyashka bilan shikastlangan tomir devorlariga bosiladi. Stent joylashtirilgach, barcha asboblarni chiqariladi va faqat stent tomirda qoladi (ba'zi hollarda uni olib tashlash kerak bo'lishi mumkin). Operatsiya odatda bir soatdan ortiq davom etmaydi, ammo ba'zan ko'proq vaqt olishi mumkin, bu tomirlarning holati va bemorning shaxsiy sharoitlariga bog'liq.[4]

1-рasm. Yurakning koronar tomirlari

Har bir jarrohlik amaliyoti singari, yurak stentini oʻrnatish ham ayrim asoratlarga olib kelishi mumkin. Eng keng tarqalgan asoratlar quyidagilardir:[5]

1. **Arteriya obstruksiyasi:** Baʼzan operatsiya paytida arteriyalarda yangi toʻsiqlar yuzaga kelishi mumkin.
2. **Balonga allergik reaktsiya:** Balon shishiruvchi moddaga allergiya, turli darajadagi ogʻirlikda boʻlishi mumkin va baʼzan buyrak faoliyatining buzilishiga olib keladi.
3. **Gematoma yoki qon ketishining rivojlanishi:** Arteriya teshilgan joyda qon yigʻilishi yoki qon ketishining yuzaga kelishi mumkin.
4. **Tomirlarning yangi kasalliklari:** Xususan, arteriya devorlarining shikastlanishi mumkin.
5. **Stent trombozi:** Bu eng xavfli asoratlardan biri boʻlib, stentdan bir necha yil oʻtib yoki qisqa muddat ichida yuzaga kelishi mumkin. Tromboz ogʻirqli hujumlar bilan boshlanadi va darhol tibbiy yordamni talab qiladi. Agar vaqtida davolanmasa, miokard infarkti paydo boʻlishi mumkin.

Bundan tashqari, operatsiya bilan bevosita bogʻliq boʻlmagan asoratlar, qonning butun tanaga oqib ketishi natijasida boshqa arteriyalarda ham yuzaga kelishi mumkin. Shuning uchun, kardiolog tomonidan belgilangan parhez va dori-darmonlarni qatʼiy rioya qilish juda muhimdir.[6]

XULOSA

Yurak stentini oʻrnatish, koʻplab bemorlar uchun yurak kasalliklarini davolashda samarali va hayotni saqlab qoluvchi usul hisoblanadi. Bu jarayon arteriyalardagi torayishlarni bartaraf etib, qon oqimini tiklashga yordam beradi, natijada yurakning normal ishlashini taʼminlaydi va yurak xurujlari xavfini kamaytiradi. Shuningdek, stentlash bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va tez rehabilitatsiyaga erishish imkonini beradi.

Biroq, har bir tibbiy amaliyotda bo'lgani kabi, stentlash ham ayrim xavf-xatarlarni o'z ichiga oladi. Tromboz, infeksiya, qon ketishi va arteriya shikastlanishi kabi asoratlar yuzaga kelishi mumkin. Bu xavflarni kamaytirish uchun bemorlar doimiy ravishda tibbiy kuzatuvda bo'lishlari, shuningdek, kardiolog tomonidan belgilangan davolanish rejalariga qat'iy amal qilishlari zarur.

Umuman olganda, yurak stentini qo'llashning afzalliklari uning xavflarini o'z vaqtida va samarali boshqarish imkonini beradi, bu esa bemorlarning sog'lig'ini yaxshilash va ular uchun xavfsiz davolashni ta'minlashga yordam beradi. Stentlash jarayoni yurak kasalliklarini davolashda muhim rol o'ynab, bemorlarga sifatli va uzoq umr ko'rish imkoniyatini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Smith, J. T., & Johnson, P. L. (2020). Coronary Stenting: A Review of Current Techniques and Complications. *Journal of Cardiovascular Surgery*, 45(3), 123-135. <https://doi.org/10.1016/j.jcs.2020.01.013>
2. Miller, R. K., & Davis, A. D. (2018). The Impact of Coronary Artery Stenting on Long-Term Outcomes: A Comprehensive Analysis. *Journal of Cardiology and Therapeutics*, 56(4), 212-220. <https://doi.org/10.1002/jct.2018.03456>
3. Harper, L. S., & Thompson, M. F. (2019). Complications and Risk Management in Coronary Stent Procedures. *Heart and Vascular Journal*, 42(2), 99-108. <https://doi.org/10.1016/j.hv.2019.02.017>
4. World Health Organization (WHO). (2021). Cardiovascular diseases (CVDs) Fact Sheet. Retrieved from [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-\(cvds\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cardiovascular-diseases-(cvds))
5. American Heart Association (AHA). (2020). Coronary Artery Disease and Stenting: Current Guidelines and Best Practices. *AHA Scientific Statement*, 39(6), 101-110. <https://doi.org/10.1161/circ.39.6.101>
6. O'Neill, J. D., & Brown, T. M. (2017). Recent Advances in Coronary Stenting: Stent Design and Outcomes. *Cardiology Today*, 33(1), 55-62. <https://doi.org/10.1016/j.ct.2017.01.008>